ТЫЗЭКЪОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос адыга

1923-рэ илъэсым гъэтхапэм къыщегъэжьагъэу къыдэкIы

№ 45 (21058)

2016-рэ илъэс

БЭРЭСКЭШХУ

ГЪЭТХАПЭМ и 18

къыхэтыутыгъэхэр ыкIи нэмыкI къэбархэр тисайт ижъугъотэщтых

WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиIорэр М.М. ХьашIуцIэм фэгъэшъошэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ литературэмрэ публицистикэмрэ яхэхъоныгъэ иIахь зэрэхишIыхьэрэм ыкIи общественнэ Iофым чанэу зэрэхэлажьэрэм апае медалэу **«Адыгеим и Щытхъузехь»** зыфиIорэр **ХьашIуцIэ Мухьамэд Мусабый ыкъом,** Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм икъэралыгъо учреждениеу «Гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредакцие» иредактор шъхьаIэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 15, 2016-рэ илъэс
N 24

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ и Указ

ЩытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ IофышI» зыфиIорэр О.В. Селедцовым фэгъэшъошэгъэным ехьылIагъ

Культурэм ихэхъоныгъэ иIахь зэрэхишIыхьэрэм пае щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ IофышI»** зыфиIорэр **Селедцов Олег Валерий ыкъом** — тхакIом фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 15, 2016-рэ илъэс
N 23

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ и Указ

ЩытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ экономист» зыфиIорэр Н.П. Ткаченкэм фэгъэшъошэгъэным ехьылIагъ

Экономикэм ихэхъоныгъэ иIахь зэрэхишIыхьэрэм ыкIи гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм апае щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм изаслуженнэ экономист»** зыфиIорэр **Ткаченко Нинэ Павел ыпхъум,** зэIухыгъэ Iахьзэхэлъ обществэу «Зарем» зыфиIорэм ибухгалтер шъхьаIэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 14, 2016-рэ илъэс
N 22

МэкъэгъэIу

Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем зыхэхьажьыгъэхэр илъэситIу зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ митинг-концерт 2016-рэ илъэсым гъэтхапэм и 18-м щыIэщт.

Iофтхьабзэр зытегъэпсыхьагъэр Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем зэрэхэхьажьыгъэхэм зэрэдырагъаштэрэр къэгъэлъэгъогъэныр ары.

Митинг-концертыр Мыекъуапэ икъэлэ парк сыхьатыр 15.00-м щырагъэжьэщт.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Тын лъапIэхэмкIэ хагъэунэфыкIыгъэх

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан республикэ тын лъапIэхэмрэ щытхъуцIэхэмрэ зыфагъэшъошагъэхэм ар къэзэыушыхьатырэ бгъэхалъхьэхэмрэ тхылъхэмрэ тыгъуасэ аритыжьыгъэх. Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэм зиIахьышIу хэзышIыхьагъэхэм яIофшIагъэ осэшIу фишIыгъ, ахэм игуапэу афэгушIуагъ.

— ШъуиIофшIагъэхэмкIэ, шъуиишIэныгъэхэмкIэ, сэнаущыгъэу шъухэлъымкIэ мы тын лъапIэхэр, щытхъуцIэхэр къэшъулэжьыгъэх. Зисэнэхьат хэшIыкIышхо фызиIэ шъощ фэдэ цIыфхэр тигъусэхэмэ, гухэлъэу тиIэр зэкIэ щыIэныгъэм щыпхырыщыгъэ зэрэхъущтым сицыхьэ телъ, — къыIуагъ ТхьакIущынэ Аслъан.

АР-м и ЛIышъхьэ иунашъокIэ республикэм ыпашъхьэкIэ гъэхъагъэшхохэр зиIэ Къэбэртэе-Бэлъкъар Республикэм къыщыдэкIырэ гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредактор шъхьаIэу ХьэшIуцIэ Мухьамэд, зэIухыгъэ Iахьзэхэлъ обществэу «Шовгеновский дорожный ремонтно-строительный участок» зыфиIорэм игенеральнэ директорэу Зэфэс Нуралий, къалэу Кисловодскэ щыIэ спорт ухьазырынымкIэ Къыблэ федеральнэ гупчэм ипащэ игуадзэу Нэхэе Хьазрэт медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиIорэр афагъэшъошагъ. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ипректорэу Къуижъ Саидэ щытхъуцIэу «АР-м наукэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшху» зыфиIорэр къыратыгъ. «Адыгеим изаслуженнэ экономист» зыфиIорэ щытхъуцIэр къалэжьыгъ муниципальнэ образованиеу «Къалэу Мыекъуапэ» инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэ игуадзэу Андрей Бородинымрэ зэIухыгъэ Iахьзэхэлъ обществэу «Зарем» зыфиIорэм ибухгалтер шъхьаIэу Нина Ткаченкэмрэ. ПшъэдэкIыжьэу ыхьырэмкIэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиIэ обществэу «Адыгеястройтехпроектым» инженер шъхьаIэу Енэмыкъо Аслъанрэ ООО-у «S — Камень» зыфиIорэм идиректорэу Къыкъ Сальбыйрэ щытхъуцIэу «АР-м изаслуженнэ псэолъэшI» зыфиIорэр афагъэшъошагъ. Хэбзэгъэуцугъэм игъэпытэнкIэ гъэхъагъэхэр зэряIэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыряIэу Iоф зэрашIэрэм къыкIэлъыкIоу Адыгеим хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие итхьаматэ игуадзэу Фанюс Казыхановым, коммерцием емыпхыгъэ организациеу «АР-м и Нотариальнэ Палатэ» ипрезидентэу Сэмэгу Людмилэ, Теуцожь район округым инотариусэу Хьабэхъу Заремэ щытхъуцIэу «АР-м изаслуженнэ юрист» зыфиIорэр къалэжьыгъ. Республикэм изаслуженнэ артист хъугъэ Адыгеим и Лъэпкъ театрэ иартистэу Ацумыжъ Тембот. ТхакIоу Олег Селедцовым, Шэуджэн районым игупчэ клубнэ системэ идиректорэу Пчэнышъое Джантыгъэ, Кощхьэблэ районым игупчэ библиотечнэ системэ идиректорэу ХьокIон Маринэ, Тэхъутэмыкъое районым ит Нэтыхъое къоджэ библиотекэм ипащэу Хьэхъурэтэ Светланэ яIофшIэнкIэ, ягуетыныгъэкIэ къалэжьыгъ щытхъуцIэу «АР-м культурэмкIэ изаслуженнэ IофышI» зыфиIорэр.

Джащ фэдэу журналистикэм ылъэныкъокIэ АР-м и ЛIышъхьэ ишIухьафтын зыфагъэшъошэгъэхэ гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» иобозревателэу Татьяна Филоновам, телерадиокомпаниеу «Адыгеим» икорреспондентэу Валерия Врубельрэ звукорежиссерэу Алексей Свеженцевымрэ зэхахьэм ащафэгушIуагъэх, къалэжьыгъэр аратыжьыгъ.

АР-м и ЛIышъхьэ ирээныгъэ тхылъхэр зыфагъэшъошагъэхэм ащыщых гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым иIофышIэхэу Анцокъо Сурэт, Бидэнэкъо Марзят, Шъхьаплъэкъо ГъучIыпс.

ТхьакIущынэ Аслъан бгъэхалъхьэхэмрэ тхылъхэмрэ зарэтыжькэм ыуж къэзэрэугъоигъэхэм джыри зэ афэгушIуагъ, псаунытъэ пытэ яIэнэу, яIофшIэн гъэхъагъэхэр щашIыхэзэ ыпэкIэ лъыкIотэнхэу афэлъэIуагъ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Урысыем къызыхэхьажьыгъэхэр илъэси 2 хъугъэ

Республикэу Къырымрэ къалэу Севастопольрэ Урысые Федерацием къызыхэхьажьыгъэхэр непэ илъэси 2 хъугъэ. Мыщ фэгъэхьыгъэ мэфэкI Iофтхьабзэхэр, концертхэр, зэхахьэхэр тикъэралыгъо ишъолъыр зэфэшъхьафхэм ащэкIох. Ахэм зэу ащыщ Адыгэ Республикэри.

Шъугу къэдгъэкIыжьын, 1921-рэ илъэсым чъэпыогъум и 18-м РСФСР-м хэхьэрэ Къырым АССР-р зэхащагъ. Къэндзалхэр, ермэлхэр, болгархэр, грекхэр, нэмыцхэр, нэмыкI лъэпкъхэр 1944-рэ илъэсым жъоныгъуакIэм Къырым рагъэкIыгъагъэх. 1954-рэ илъэсым мэлылъфэгъум Къырым хэкур Украинскэ ССР-м хагъэхьагъ. Джы къызнэсыгъэми, а лъэбэкъур мытэрэзыгъэу цIыфхэм, политикхэм алъытэ. ЫпэкIэ къызэрэтIуагъэу, 2014-рэ илъэсым Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем къыхэхьажьыгъэх.

2013-рэ илъэсым шэкIогъум политическэ кризисыр Украинэм къызыщежьэм, Президентэу В. Януковичрэ Азаровыр зипэщэ Правительствэмрэ «евроинтеграцием» еплъыкIэу фыряIэм Къырым ипащэхэм дырагъэштагъ. Къырым и Парламент хэтхэм зэралъытагъэмкIэ, оппозицием изекIуакIэ къэралыгъом илъ экономическэ ыкIи политическэ зыпкъитыныгъэр зэщегъакъо.

Ащ дакIоу Автоном Республикэу Къырым и Апшъэрэ Совет Урысыем ишъолъырхэм адыряIэ ныбджэгъу зэпхыныгъэр агъэпытэнэу цIыфхэм къяджагъ. Ау, цIыф къызэрыкIохэм аIорэм, яеплъыкIэ Украинэм ипащэхэм дырагъэштэн адагъэп. Къырым изакъоп, Донецкэ ыкIи Луганскэ хэкухэм ащыпсэурэ цIыфхэри законым димыштэу хабзэр зыубытыгъэ политикхэм апэуцужьыгъэх. Ащ къыкIэлъыкIуагъэр непэ зэкIэми дэгъоу тэлъэгъу. Ау Къырымрэ Севастопольрэ янасып къыхьыгъ, Урысыем къыхэхьажьынхэмкIэ цIыфхэр бэшIагъэу зыкIэхъопсыщтыгъэхэ референдумыр зэхащагъ, нэужым тикъэралыгъо ишъолъырхэм ащыщ хъужьыгъэх.

Илъэси 2-кIэ узэкIэIэбэжьымэ, Къырым щыкIогъэ референдумым зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, зымакъэ зытынымкIэ фитыныгъэ зиIэ цIыфхэу хэдзыпIэ участкэхэм къякIолIагъэхэм япроцент 96,7-м ехъумэ Къырымрэ Севастопольрэ Урысыем хэхьажьынхэм дырагъэштагъ. УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр зыкIэтхэгъэ унашъом диштэу ахэр Урысыем исубъектхэм ащыщ хъугъэх. США-м, Европейскэ Союзым хэхьэрэ къэралыгъохэм ар мытэрээзэу алъытагъэми, Урысыем ыкIи Къырым ащыпсэурэ цIыфхэм къэралыгъом ипащэ ышIыгъэ унашъор игъо дэдэу алъытагъ ыкIи дырагъэштагъ. 2014-рэ илъэсым гъэтхапэм и 17-м и IэкIыб къэралыгъохэм ащыщыбэм Урысыем санкциехэр къытыралъхьагъэх.

Тарихъ мэхьанэшхо зиIэ хэдэныр цIыфхэм зашIыгъэр илъэси 2 хъугъэ, Къырымрэ къалэу Севастопольрэ ащыпсэухэрэр ащ рыкIэгъожьыхэрэп, ядэжь, яунэ къагъэзэжьыгъэу алъытэ. Тикъэралыгъо иэкономическэ, ифинанс, кредитнэ ыкIи правовой системэ шъолъыритIур хэгъэгъозэнхэм фэшI УФ-м и Правительствэ унэшъо гъэнэфагъэхэр ышIыгъэх. ЦIыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм, Урысыем щыпсэухэрэм фитыныгъэу яIэхэр ахэми аIэкIэлъыным анаIэ тырагъэтыгъ.

Украинэм ипащэхэм мы уахътэм зэрахьэрэ политикэм Къырымрэ Севастопольрэ ащыпсэурэ цIыфхэм зэрэдырамыгъаштэрэм, Урысыем къыхэхьажьынхэм ахэр бэшIагъэу зэрэкIэхъопсыщтыгъэхэм мыщ фэдэ зэфэхьысыжь фэхъугъ. УФ-м и Президент зэо-банэ хэмытэу, субъектитIур къэралыгъом щыщ ышIыжьыгъэх. Зыгорэхэм ар агу римыхьын, дырамыгъаштэн алъэкIыщт, ау цIыф къызэрыкIохэм яеплъыкI ары мыщ дэжьым анахь шъхьаIэр, ушэтынхэу зэхащэхэрэм къызэрагъэлъагъорэмкIэ, ахэр зыми рыкIэгъожьхэрэп. Шъыпкъэ, мыщ щыпсэухэрэр илъэси 2-м къыкIоцI къиныгъуабэм яолIагъэх, Украинэм ылъэныкъокIэ къикIырэ псэу зашъохэрэр, электричествэр, гъомылапхъэхэр, нэмыкI продукциехэр цIыфхэм къаIэкIэхьажьхэрэп. Ау а гумэкIыгъохэм Къырым щыпсэухэрэр къагъэщтагъэхэп, нахь лъэш ышIыгъэх. УФ-м и Президент а зэкIэри къыгурыIозэ, цIыфхэм ящыIэкIэ-псэукIэ нахьышIу хъуным, инфраструктурэр зэтегъэпсыхьэгъэным фэIорышIэщт унашъохэр ышIыгъэх. Джырэ уахътэм ехъулIэу Пшызэ шъолъыр къикIырэ электричествэр зэрыкIощт линиякIэхэр Къырым ращэлIагъэх, непи а IофшIэныр лъагъэкIуатэ. Керченскэ лъэмыджым ишIын рагъэжьагъ. Ар зауххкIэ, Iофхэм язытет нахьышIум фиузэнкIыщт, гумэкIыгъуабэу щыIэхэр дэгъэзыжьыгъэхэ хъущт. Медицинэм, гъэсэныгъэм, нэмыкI лъэныкъохэми хэхъоныгъэхэр ашIынхэм къэралыгъом ипащэхэм мэхьанэшхо раты, Украинэм елъытыгъэмэ, урысые системэм ащкIэ нахь шIуагъэ къызэритырэр цIыфхэм зэхашIагъ. ЫпэкIэ ямыIэгъэ ны мылъкур, социальнэ тын зэфэшъхьафхэр къаIэкIахьэхэ хъугъэ. Шъыпкъэ, Iофхэм язытет уигъэрэзэпэным джыри пэчыжь, Урысыем инэмыкI шъолъырхэм афэдэу Къырымрэ Севастопольрэ ащыпсэурэ цIыфхэр гумэкIыгъохэм яуалIэх, ащкIэ санкциехэм, экономикэ къиныгъохэм ягъэшхо къэкIо. Ау а зэкIэри къызэрэзэранэкIыщтым яцыхьэ телъ, фонд зэфэшъхьафхэм зэхащэрэ ушэтынхэм язэфэхьысыжьхэм ар къагъэлъагъо.

Къырымрэ Севастопольрэ хэхъоныгъэхэр ашIых, ыпэкIэ лъэкIуатэх. ЦIыфхэр нахьышIум щыгугъхэзэ Iоф ашIэ, унагъохэр ашIэх, ясабыйхэр апIух. Ары зэкIэмэ анахь шъхьаIэр.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

КъэгъэлъэгъонышIухэр ящыкIагъэх

Адыгеим имэзхэр шIуагъэ къытэу гъэфедэгъэнхэм иIофыгъо фэгъэхьыгъэ зэхэсыгъо джырэблагъэ щыIагъ. Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м игъэцэкIэкIо хэбзэ къулыкъухэм япащэхэр, бэджэндыштэхэр, пхъэр зыгъэхьазырхэрэр ыкIи ащ хэшIыкIыгъэ пкъыгъохэр къыдэзыгъэкIыхэрэр.

Зэхэсыгъор зэрищагъ Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат.

Адыгэ Республикэм имэзхэм я ГъэIорышIапIэ ипащэу Былымыхьэ Рэщыдэ къызэриIуагъэмкIэ, республикэм имэз фонд къыхиубытэу гектар мин 200-м нэс бэджэндэу непэ предпринимательи 5-мэ аIыгъ. Илъэсым къыкIоцI Адыгеим пхъэ кубометрэ мин 320-м кIахьэу переработкэ щашIы, кубометрэ мини 100 фэдиз агъэхьазыры. Мыщ фэдэ зэфэхьысыжьхэм уакъыпкъырыкIымэ, Адыгеим имэзхэр шIуагъэ къытэу гъэфедэгъэн зэрэфаер къэнафэ. Ащ лъапсэ фэхъухэрэм ащыщых кадрэхэм ягъэхьазырын, переработкэ шIыкIэхэм ыкIи уасэхэм ягъэунэфын, продукцием иIугъэкIын ыкIи мэзым екIолIэрэ гъогухэм язытет, нэмыкIхэри.

КъумпIыл Мурат къызэриIуагъэмкIэ, мы лъэныкъомкIэ гумэкIыгъоу къэуцухэрэр зэшIопхынхэ плъэкIыщт ыкIи мыщ къызыдихьырэ зэхъокIыныгъэхэм гъэцэкIэкIо къулыкъухэр фэхьазырых. Арэу щытми, пхъэр зыгъэхьазырхэрэм ыкIи къыдэзыгъэкIыхэрэм республикэр зыфэныкъохэри къыдалъытэнхэ фае.

— ЧIыпIэхэм переработкэ куухэр ащышIыгъэнхэм тыкъыфэкIон фае. Ащ ишIуагъэкIэ IофшIэпIэ чIыпIэхэр къызэIутхынхэ амал тиIэщт, ащ дакIоу технологиякIэхэр къызфэгъэфедэгъэнхэм тынаIэ тедгъэтын фае. А пшъэрылъхэр зэкIэ гъэцэкIагъэхэ зыхъукIэ къыдагъэкIыхэрэм япчъагъи хэхъощт, — къыIуагъ КъумпIыл Мурат.

Мы аужырэ илъэсхэр пштэмэ, пхъэр къыдэзыгъэкIыхэрэм япчъагъэ хэпшIыкIэу нахь макIэ хъугъэ. ГъэрекIорэм егъэпшагъэмэ, ахэм япчъагъэ нэбгырэ 20-кIэ мыгъэ нахь макIэ хъунэу енэгуех. ХэбзэIахь къэзытырэ сатыушIхэм ащыщэу нэбгыри 100-м ехъумэ федэ ямыIэу Iоф ашIэу къаIуагъ.

Адыгэ Республикэм сатыумкIэ ыкIи экономикэ хэхъоныгъэмкIэ иминистрэу Лыхэсэ Махьмудэ мы лъэныкъомкIэ анахьэу анаIэ зытырагъэтырэ Iофыгъохэм ягугъу къышIыгъ. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, сомэ миллиарди 7 фэдиз зыосэ пхъэр ыкIи ащ хэшIыкIыгъэхэр IуагъэкIыгъэх. Сомэ миллион 550-рэ фэдиз хэбзэIахьэу бюджетым рагъэхьагъ.

Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат гъэцэкIэкIо хэбзэ къулыкъушIэхэми, мэзым дэлажьэхэрэми яшIошIхэр зэригъэшIагъ. Къэралыгъо программэу щыIэхэм сатыушIхэр хэгъэлэжьэгъэнхэмкIэ, уасэхэм ягъэнэфэн, пхъэ лъэпкъэу къыдагъэкIыхэрэм язэмылIэужыгъуагъэ, мэзым екIурэ гъогухэм язытет, нэмыкIхэми Премьер-министрэр акIэупчIагъ. Республикэм шIуагъэ къыфэзыхьыщт лъэныкъо пстэуми ягъэцэкIэн анаIэ тырагъэтынэу афигъэпытагъ.

Район пащэхэр мэз бэджэндыштэхэмрэ пхъэр къыдэзыгъэкIыхэрэмрэ игъэкIотыгъэу Iоф адашIэнэу, упчIэу къэуцухэрэр чIыпIэм щызэхафынхэу КъумпIыл Мурат пшъэрылъ афишIыгъ. Мэзым хэтэу лажьэхэрэм яшIошIхэр къыдалъытэхэзэ, шIуагъэ къытэу зэдэлэжьэнхэу зэдаштагъ.

КIАРЭ Фатим.

Сурэтыр А. Салиенкэм тырихыгъ.

Илъэс 16-кIэ узэкIэIэбэжьымэ, Дунэе Адыгэ Хасэм игукъэкIыкIэ гъэтхапэм и 14-р адыгабзэм и Мафэу агъэнэфэгъагъ. АщкIэ къызыпкъырыкIыгъагъэхэр просветитель цIэрыIоу Бэрсэй Умарэ 1853-рэ илъэсым игъэтхапэ адыгабзэм ихьарыфылъэ Тифлис къызэрэщыдигъэкIыгъагъэр ары.

Къалэу Шъачэрэ Тlопсэ районымрэ яеджапlэхэм, якlэлэцlыкlу lыгъыпlэхэм адыгабзэм и Мафэ зэращыкlуагъэр

Тарихъым хэхьэгъэ а мафэм ихэгъэунэфыкIын тегъэпсыхьэгъэ общественнэ-культурэ, просветительскэ Iофтхьабзэхэр бэу мыгъэ Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Краснодар краим, адыгэхэр зыщыпсэурэ IэкIыб къэралыгъохэм ащызэрахьагъэх.

Хы ШIуцIэ Iушъом Iус шапсыгъэхэм я Адыгэ Хасэ итхьаматэу КIакIыхъу Мэджыдэ зэрилъытэрэмкIэ, ныдэлъфыбзэм икъэухъумэнкIэ, ащ имэхьанэ зыкъегъэIэтыгъэнымкIэ, мы лъэныкъомкIэ Iофыгъоу щыIэхэм хэбзэ Iэшъхьэтетхэм анаIэ къатырадзэнымкIэ мы мафэр амалышIоу щыт.

— Адыгабзэр кIодыным зыщынэсыгъэ лъэхъаным пшъэрылъ шъхьаIэу тиIэр амал тызэрэфэхъоу лъэпкъым ианахь мылъкушхо — ныдэлъфыбзэр къэтыухъумэныр ары, — къеIуатэ хы ШIуцIэ Iушъом Iус шапсыгъэхэм я Адыгэ Хасэ итхьаматэ. — Мы лъэныкъомкIэ Iофыгъуабэ къэуцу. Ахэм анахь шъхьаIэр адыгабзэр зыIулъхэм япчъагъэ лъэшэу къызэрэкIичырэр ары. Апэрэ чэзыоу ар зыфэгъэхьыгъэр кIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ. Адыгабзэм изэгъэшIэнкIэ кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэми, гурыт еджапIэхэми Iофыгъо гъэнэфагъэхэр къащэуцух. Iофхэм язытет хъугъэм тимыгъэгумэкIын ылъэкIырэп.

Хы ШIуцIэ Iушъом Iус шапсыгъэхэм я Адыгэ Хасэ хэтхэр къалэу Шъачэ ипащэу Анатолий Пахомовымрэ къэлэ ЗэIукIэм итхьаматэу Виктор Филоновымрэ гъэтхапэм зaIoкIэхэм, ныдэлъфыбзэм икъэухъумэн епхыгъэ Iофыгъохэм атегущыIагъэх. ГъэрекIо Краснодар краим иадминистрацие грант къазэрафыхигъэкIыгъагъэм, къалэу Шъачэрэ ТIопсэ районымрэ яхэбзэ Iэшъхьэтетхэр, гъэсэныгъэмкIэ гъэIорышIапIэхэм яIофышIэхэр къазэрадеIагъэхэм яшIуагъэкIэ гурыт еджэпIипшI пчъагъэмэ адыгабзэр ащарагъэхьы зэрэхъугъэр къаIуагъ, зэшIомыхыгъэ Iофыгъоу апашъхьэ итхэми ягугъу къашIыгъ. Гъэсэныгъэ защарагъэгъотырэ еджапIэхэм адыгабзэр ренэу ащызэрагъэшIэным къыфэгъэзэжьыгъэн, ныдэлъфыбзэм икъэухъумэн тегъэпсыхьэгъэ шъолъыр программэ штэгъэн фаеу алъытагъ. Мыщ фэдэ зэIукIэхэм яшIуагъэ къэмыкIоу щытэп. КъаIэтыгъэ Iофыгъохэм язэшIохынкIэ Iофэу зэдагъэцакIэрэр гъэлъэшыгъэн фаеу ахэм унашъо ащаштагъ.

Адыгабзэм и Мафэ гурыт еджапIэхэм гъэшIэгъонэу зэращызэхащагъэр, Iофтхьэбзабэ зэращызэрахьагъэр къэIогъэн фае.

— Ныдэлъфыбзэм и Мафэ фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэхэр мэзэ псаум тиеджапIэ щыкIуагъэх, — къеIуатэ къуаджэу Агуй-Шапсыгъ игурыт еджапIэ адыгабзэр щязыгъэхьэу Алэлэ Сэфэр. — Къэгъэлъэгъонхэр, олимпиадэхэр, викторинэхэр, концертхэр, адыгэ тхакIохэм яусэхэр нахьышIоу къэзыIохэрэмкIэ, сочинениехэм ятхынкIэ зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэр зэхэтщагъэх. КIэлээджэкIо нахь цIыкIухэми, нахь такъырыIохэми ащ фэдэ Iофтхьабзэхэр зэрашIогъэшIэгъоныщтым тыпылъыгъ.

Къуаджэу Хьаджыкъуи адыгабзэм и Мафэ дахэу щыхагъэунэфыкIыгъ. Гурыт еджапIэм щылажьэхэу ТIэхъу Заирэ, Хьэхъу Русет, Шъыжъ Фатимэ, Кобл Заремэ лъэпкъыбзэхэмкIэ илъэс къэс кIорэ къэлэ олимпиадэм мыгъэ хэлэжьагъэх. Ныдэлъфыбзэр языгъахьэу Нэпсэу Русетэ иIофшIэгъухэмрэ кIэлээджакIохэмрэ игъусэхэу адыгэ тхакIохэм къыдагъэкIыгъэ тхылъхэм якъэгъэлъэгъон зэтырагъэпсыхьагъ. Джащ фэдэу ныдэлъфыбзэм имэхьанэ зыкъегъэIэтыгъэным тегъэпсыхьэгъэ сыхьатхэр еджапIэм щыкIуагъэх, ясурэтшIыгъэхэмкIэ кIэлээджакIохэр зэнэкъокъугъэх.

КIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэм якIуалIэхэрэми кIэлээджакIохэм ауж зыкъырагъэнагъэп. Къуаджэу Хьаджыкъо икIэлэцIыкIу IыгъыпIэ лъэпкъ культурэм имэфэкIышхо щыкIуагъ.

— Мэфэ реным тикIэлэцIыкIу IыгъыпIэ щычэфыгъуагъ: адыгэ орэдхэр сабыйхэм къаIуагъэх, усэхэм къяджагъэх, лъэпкъ джэгукIэхэр зэрагъэшIагъэх, адыгабзэм нэмыкIыкIэ гущыIагъэхэп, — къеIуатэ къуаджэу Хьаджыкъо дэт кIэлэцIыкIу IыгъыпIэм ипащэу Бэглэй Маринэ. — Анахь хъугъэшIэгъэ шъхьаIэу мы мафэм къэхъугъэр тикIэлэцIыкIу IыгъыпIэ этнографическэ музееу «Адыгэ щагу» зыфиIорэр къызэрэщызэIуахыгъэр ары. Хы ШIуцIэ Iушъом Iус шапсыгъэхэм тапэкIэ щыIэкIэ-псэукIэу яIагъэм, ятарихъ нэIуасэ уафэзышIырэ пкъыгъохэр ащ чIэшъулъэгъощтых. МэфэкIым изэхэщэнкIэ IэпыIэгъушIу къытфэхъугъэ Шъыжъ Аминэт, КIакIыхъу Марыет, Бэглэй Мурдин лъэшэу тазэрэфэразэр ятIо тшIоигъу. Мыщ фэдэ мафэхэр ныдэлъфыбзэм икъэухъумэн фэIорышIэнхэу тэгугъэ.

НЫБЭ Анзор.

ЛЪЭПКЪ ШЭН-ХАБЗЭХЭМРЭ ЩЫIЭНЫГЪЭМРЭ

МэфэкI зэхахьэм итарихъ

(КъызыкIэлъыкIорэр гъэтхапэм и 17-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

Зэрэчылэу тIыщэ зэрашIыщтыгъэр

Къуаджэр зыщызэрэугъоигъэ тхьэчIэгъы тхьаматэм тхьэлъэIу къыщиушIыщтыгъэ ыкIи ащ лъыпытэу тIыщэм ифэIо-фашIэхэр рагъажьэщтыгъэх. КъыращэлIэгъэ псэушъхьэм тхьаматэр екIуалIэти, ынатIэ бахъсымэ тIэкIу тыригъаткIощтыгъэ. Зэрэчылэу ар псапэ афэхъунэу Тхьэ елъэIущтыгъэ.

Псэушъхьэр зыщаукIыщтым, лъэу кIэчъырэр илъэдэнэу шыкъу агъэуцущтыгъэ.

ЗыпарэкIи амыгъэфедагъэу, тхьаматэм шъэжъые лъыгъэ къыратыти, ныщэу къыращэлIагъэм ынатIэ теIабэщтыгъэ, ащ ыуж хъулъфыгъэу къекIолIагъэхэм анахьыжъым а сэр ритыщтыгъэ, адрэм къыготым ритыщтыгъэ, джаущтэу зэIэпахызэ хъулъфыгъэу къекIолIагъэр зэкIэ нэсыщтыгъэ ыкIи тхьаматэм къыратыжьыщтыгъэ.

Ащ бэрэIумафэу алъытэрэ хъулъфыгъэу чылэм дэсыр къахищыти хьэйуаныр шIуригъэбзыщтыгъэ. (Iумафэу алъытэрэр — иунагъо хэзыгъэ имыIэу, илъфыгъэхэр зэкIэ псаухэу, иунагъо зэтегъэпсыхьагъэу, ежь цIыфхэм лъытэныгъэ зыфашIырэр ары).

ЗышIуибзыхэкIэ лъыр шыкъум ригъэлъадэти, шъэжъыер тхьаматэм къыфихьыжьыщтыгъэ, шIухьафтынэу ар ядэжь зыдихьыжьыщтыгъэ.

Нышэу къурмэн ашIыгъэм ифэIо-фашIэхэр зы чIыпIэ щагъэцакIэщтыгъэхэп. ЗыщышIуабзыгъэм Iуахышъ, нэмыкI чIыпIэ ышъо щытырахы, ащ Iуахышъ, чIыпIэ шъхьаф щызэIахы. НэмыкI чIыпIэ щаупкIатэ. НэмыкI чIыпIэ, мэфэкI зэхахьэр зыщашIырэм лыр щаупщэрахьы.

ИжъыкIэ тхьэлъэIум къекIолIэгъэ бзылъфыгъэхэр лъыр зэрыт шыкъум екIуалIэхэзэ, шэкI бзыхьафхэр хагъаоштыгъэх. А лъыкIэ гъэшъокIыгъэ кусэхэр зыдахьыжьыхэти, унагъом мыхъун къемыхъулIэнэу, илъэс реным рагъэлъыщтыгъэ. Хъулъфыгъэхэр шыкъум Iухьэхэти, яцые къуапэхэр хагъаоштыгъэх.

МашIом пае агъэхьазырыгъэ орзэ зэтелъмэ Саусэрыкъо къыхьырэ пхъакъомкIэ тхьаматэм акIегъанэ.

МэфэкIым пае агъэхьазырхэрэр

ЧIыпIэу зыщызэрэугъоищтхэм хьамыщхунтIэ е къужъэе чъыг комибл готэу щагъэкIэракIэ. Къоехьал ышъхьапэ палъэ, шэкI кусэхэр пашIэх, шэф остыгъэхэр апагъанэх, IэшIуIушIухэр, пкъыгъо кIэракIэ цIыкIухэр палъэх. Зэнэкъокъоу зэхащэщтхэм ящыкIагъэхэр агъэхьазырых. ИжъыкIэ псагъэмэ ящэрыоштыгъэхэм щабзэхэр, щэбзащэхэр зэтырагъэпсыхьэщтыгъэх, шъозэбэным пае шъо, нэмыкIхэм ащагъэфедэщт пкъыгъохэр рахьылIэщтыгъэх. Шыгъэчъэшхэр ращалIэщтыгъэх. МэшIошхо ашIынэу, уарзэр хъоеу агъэхьазыры.

МэфэкI зэхахьэр аухы зыхъукIэ, агъэстыщт орзэ нысхъапыр ашIышъ афапэ, шъхьэу шIуагъэуцуагъэм нэхэр, жэ, пэ фашIы.

ИжъыкIи, джырэ лъэхъанми купыр зыщызэрэугъоирэм лыхэр щаупщэрыхьэх, щэламэхэр, хьалыжъохэр, адыгэ шхыныгъо зэмлIэужыгъохэр щагъажъэх. Гъомылэу, шъонхэу агъэхьазырыгъэхэр Iанэмэ атыралъхьэх. КъекIолIагъэмэ арагъэшхы.

Зытхыгъэр ТЭУ Аслъан.
Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей инаучнэ IофышI.

(Джыри къыкIэлъыкIощт).

Адыгэ быракъым и Мафэ ипэгъокI

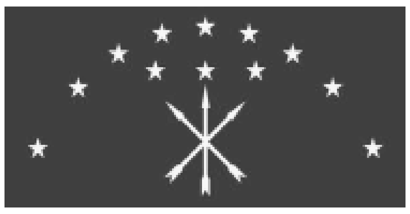

МэфэкIыр дахэ хъущт

Адыгэ быракъым и Мафэ мэлылъфэгъу мазэм и 25-м хэбзэ шапхъэхэм адиштэу дгъэмэфэкIыщт. Тиреспубликэ лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет тыгъуасэ зэхэщакIо купым апэрэ зэIукIэгъу иIагъ.

Комитетым итхьаматэу Шъхьэлахъо Аскэр зэхахьэр зэрищэзэ, Адыгэ Республикэм ибыракъ зэкIэ тилъэпкъэгъоу дунаим тетхэм ябыракъэу зэралъытэрэр, зэрагъэлъапIэрэр хигъэунэфыкIыгъ. Быракъ уцышъоу жъогъо 12-р, щэбзащэхэр къызыхэлъыдыкIырэм республикэм щыпсэурэ лъэпкъхэр зэфещэх.

МэфэкIым фэгъэхьыгъэ зэхахьэхэр Адыгеим икъалэхэм, районхэм ащыкIощтых. Мэлылъфэгъум и 25-м республикэм и Къэралыгъо филармоние концертышхо щызэхащэщт.

Мыекъуапэ изыгъэпсэфыпIэ парк къыщаублэнышъ, мэфэкIым хэлажьэхэрэр къалэм иурам шъхьаIэу Краснооктябрьскэм къырыкIощтых, филармонием ыпашъхьэ къыщышъощтых, быракъхэр агъэбыбатэхэзэ щыуджыщтых. Урысыемрэ Адыгеимрэ ябыракъхэр мэфэкIым щызэрахьащтых.

Дунаим щыцIэрыIо ансамблэу «Налмэсыр» концертым нахь фэгъэзэгъэщт. Художественнэ пащэу Хъоджэе Аслъан зэхэщэн Iофыгъохэр зэрихьащтых.

Ащ къызэриIуагъэмкIэ, адыгэ быракъым и Мафэ игъэкIотыгъэу агъэмэфэкIыщт. Программэу ыгъэхьазырырэм тимылъэпкъэгъухэри хэлэжьэщтых. Адыгэ быракъым икъежьакIэ, итарихъ цIыфхэм нахьышIоу алъыгъэIэсыгъэным фэшI шэныгъэлэжьхэм язэфэхьысыжьхэр агъэфедэщтых. ГущыIэм пае, адыгэ быракъым жъогъо 12 зэрэтешIыхьагъэм щыгъуазэхэм яеплъыкIэхэр зэтекIых. Адыгеир район 12 нахьыпэкIэ хъущтыгъэ, зэлъэпкъэгъу 12 адыгэхэр хъущтыгъэхэу зылъытэхэрэр хэукъох.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцIэкъо Аминэт къызэрэхигъэщыгъэу, лъэпкъым ибыракъ итарихъ гъэшIэгъонэу щыт, ащ ехьылIэгъэ хъугъэ-шIагъэхэр еджапIэхэм ащызэрагъашIэх. ЗэхэщакIо купым хэтхэу Шъхьэлахъо Аскэр, СтIашъу Яхьем, ГъукIэлI Асхьад, Къуижъ Къэплъан, Нэхэе Саидэ, Хьасани Мыхьамэт, нэмыкIхэм къызэраIуагъэу, адыгэ быракъым и Мафэ IэкIыб къэралыгъохэм, къош республикэхэм, крайхэм къарыкIыщтхэри хэлэжьэщтых. МэфэкIыр адыгэ джэгукIэ аухыщт. Адыгэ Республикэр зыщыIэр илъэс 25-рэ бжыхьэм хъущт, къэралыгъо гъэпсыкIэ иIэу мэпсэу, мэфэкIым адыгэ шъуашэкIэ фэпэгъэ ансамблэхэр, цIыф къызэрыкIохэр щытлъэгъущтых. Республикэм иIэшъхьэтетхэр, общественнэ движениехэм ялIыкIохэр, кIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ бэ хъухэу хэлэжьэщтых. ЗэхэщакIо купым хэтхэм Iофыгъо хэхыгъэхэр мэфэкIым ехъулIэу агъэцэкIэщтых.

Сурэтым итхэр: **адыгэ быракъым и Мафэ имэфэкI изэхэщакIо куп хэтхэр.**

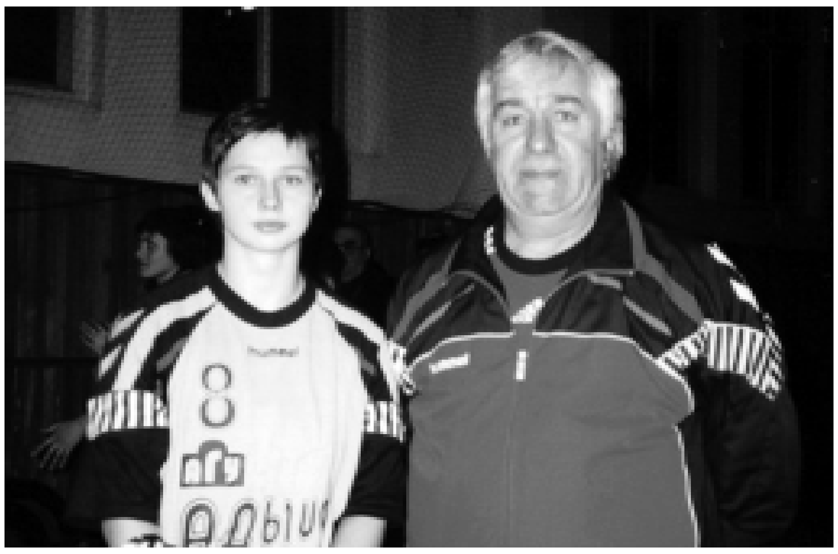

Анна Игнатченкэмрэ Джэнчэтэ СултIанрэ.

ГАНДБОЛ

СултIан фэгъэхьыгъ

Урысыем, Адыгеим язаслуженнэ тренерэу, медалэу «Адыгеим и Щытхъузехь» зыфиIорэр къызыфагъэшъошагъэу Джэнчэтэ СултIан фэгъэхьыгъэ шIэжь зэнэкъокъу гъэтхапэм и 17 — 19-м Мыекъуапэ гандболымкIэ щыкIощт.

Краснодар, Баку, Ростов-на-Дону, Мыекъуапэ якомандэхэр зэдешIэнхэу тыгъуасэ аублагъ. С. Джэнчатэм спорт классым щыригъаджэщтыгъэхэр «АГУ-Адыифым» хэхьагъэх. Дунаим дышъэ медальхэр къыщыдэзыхыгъэмэ Анна Игнатченкэр, Анна Кареевар, Яна Усковар, Инна Суслинар, нэмыкIхэри ащыщых.

ШIэжь турнирым фэгъэхьыгъэ ешIэгъухэр сыхьатыр 17-м аублэх.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМРЭ СПОРТЫМРЭ

Къырым, Севастополь ямэфэкI адагощы

Къырым ыкIи Севастополь Урысыем къызыхэхьажьыгъэхэр илъэси 2 зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэу Мыекъуапэ футболымкIэ зэнэкъокъу щыкIуагъ. ЗэIукIэгъухэм 2002 — 2006-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кIалэхэр ахэлэжьагъэх.

Адыгэ Республикэм футболымкIэ икIэлэцIыкIу-ныбжьыкIэ спорт еджапIэ идиректорэу Хьабэхъу Рустем, ащ игуадзэхэу Владимир Гапонрэ Пэнэшъу Мыхьамодэрэ Урысыем нахьыпэкIэ Къырым ыкIи Севастополь зэрэхэтыгъэхэм, тихэгъэгу мамыр щыIакIэр зэрэщагъэлъапIэрэм, спортым лъэпкъхэр зэрэзэфищэхэрэм къатегущыIагъэх, Урысыем ичIыгу иухъумакIохэм лIыгъэу зэрахьагъэм ехьылIэгъэ усэхэм къяджагъэх.

Стадионэу «Юностым» щыкIогъэ ешIэгъухэм купищ ащызэнэкъокъугъ. 2002 — 2003-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кIалэхэм язэIукIэгъухэм командэу «Краснодар» Краснодар апэрэ чIыпIэр къащихьыгъ. «Краснодарым» итренерэу Андрей Кобенкэр Мыекъуапэ щапIугъ, «Рубин» Казань щешIэзэ Урысыем идышъэ медаль къыфагъэшъошагъ. Тиреспубликэ икомандэ ятIонэрэ хъугъэ, тренерхэр Владимир Фильковымрэ МэщфэшIу Руслъанрэ.

2005-рэ илъэсым къэхъугъэ кIалэхэм язэIукIэгъухэм Шытхьалэ щыщхэр ащытекIуагъэх. Мыекъуапэ зыщызыгъасэхэу тренер-кIэлэегъаджэу Александр Вольвач пщэнныгъэ зыдызэрихьэхэрэм ятIонэрэ чIыпIэр къыдахыгъ.

2006-рэ илъэсым къэхъугъэхэм якупи улъыплъэнкIэ нахь гъэшIэгъон къэзышIыгъэр къалэм ыкIи къуаджэм ащыпсэурэ кIалэхэр апэрэ чIыпIэм зэрэфэбэнагъэхэр ары. Мыекъуапэ щапIугъэхэм текIоныгъэр афагъэшъошагъ, тренер-кIэлэегъаджэр Еутых Руслъан. Ар илъэсыбэрэ Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» щешIагъ. Коцхьаблэ щыщ кIалэхэр ятIонэрэ хъугъэх, пщэнныгъэ адызезыхьэрэр Гумэ Аслъан.

Къырым, Севастополь зэпхыныгъэу адытиIэр культурэм, спортым ащэпытэ, зэлъыIэсыкIэ амалхэр нахьышIу мэхъух. ГушIуагъор къябэкIэу щыIэнхэу афэтэIо.

Сурэтым итыр: **футболымкIэ зэнэкъокъур Мыекъуапэ щэкIо.**

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

ЗэхэзыщагъэхэрыкIи къыдэзыгъэкIырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыIэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

ЗыщаушыхьатыгъэрІ: Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр 5063
Индексхэр 52161 52162
Зак. 123

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьаIэр **Дэрбэ Тимур**

Редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр **МэщлIэкъо Саид**

Редактор шъхьаIэм игуадзэр — пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр **Хъурмэ Хъусен**